

In dit nummer

- Aftappen van natuuronderzoek voor internationale verdragen en wetten
- Nederlanders tevreden over groen in woonomgeving
- In 2009 minder druk op de mestmarkt
- Natuur meten in sloten en beken
- Milieubelasting van gewasbeschermingsmiddelen is verder te verlagen

Redactie: Bram ten Cate, met tekstbijdragen van Geert van Duinhoven.

Contactgegevens

WOT Natuur & Milieu
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Tel. (0317) 48 54 71
E-mail: info.wnm@wur.nl
Internet: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Wot's new gaat digitaal

Dit nummer van Wot's new is de laatste papieren versie. Na 10 jaar en 57 papieren nieuwsbrieven (waarvan 32 onder de naam Wot's new) zal het volgend nummer van de nieuwsbrief in uw e-mail box vallen. In onze laatste lezersenquête gaf u al in groten getale aan een digitale nieuwsbrief op prijs te stellen. Om u alvast te laten wennen, wordt dit nummer een dezer dagen ook digitaal verzonden. U kunt dan aangeven of u de digitale Wot's new in de toekomst wilt blijven ontvangen.

Aftappen van natuuronderzoek voor internationale verdragen en wetten

Martin Woestenburg

De Wettelijke Onderzoekstaak Informatievoorziening Natuur is sinds 1 januari 2011 een echte wettelijke onderzoekstaak. Deze taak is ondergebracht bij de WOT Natuur & Milieu. Het hoofddoel van de WOT Informatievoorziening Natuur is het naleven en uitwerken van de rapportageverplichtingen voor de internationale natuurverdragen en -wetten die Nederland geratificeerd heeft.

Voor de Wettelijke Onderzoekstaak Informatievoorziening Natuur (WOT IN) tappen projectleider Anne Schmidt en haar collega's al jaren gegevens af van bestaande gegevensbronnen en analyseren die tot de voor de rapportages gewenste informatie en kennis. 'Het gaat om ondersteuning voor de rapportageverplichtingen die Nederland heeft voor internationale verdragen en wetten die ons land heeft geratificeerd', legt Anne Schmidt de WOT IN uit. 'Het nieuwe is dat dit nu structureel bij de WOT Natuur & Milieu komt te liggen, zowel organisatorisch als financieel.' Dat vloeit voort uit de afspraak die het toenmalige ministerie van LNV in 2004 maakte over de organisatie van de WOT IN.

Rapportageverplichtingen

Op de site Natuurgegevens.nl is te zien hoe de WOT IN werkt. 'De site is nu nog in revisie', benadrukt Schmidt, 'Wel is al te zien hoe de WOT IN functioneert als archief en agenda.' Rechts op de site zijn de deadlines te zien voor de verschillende rapportages: 15 juni, tweejaarlijkse rapportage voor de Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, 30 september, Derogatierapport Habitatrichtlijn en Nationaal rapport Vogelrichtlijn, 31 december, Nationale rapportage African Eurasian Waterbird Agreement, enzovoorts. 'Elk jaar zijn er andere rapportages', vertelt Wilmar Remmelts, die vanuit de directie Natuur, Landschap en Platte-

land van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie al langer bij de Informatievoorziening Natuur is betrokken. 'Voor de ene is de omlooptijd een jaar, voor andere drie tot zes jaar. De WOT IN is echt een uitvoerend instrument, van het verzamelen van de brongegevens tot de ict-structuren die er nodig zijn. Per rapportage kan de vraag ook veranderen, als er in de verdragen andere afspraken gemaakt worden. Het is een continu, actief en levend proces.'

Die WOT IN en de website Natuurgegevens.nl doen denken aan andere initiatieven om natuurinformatie digitaal en centraal te verzamelen. Het grote verschil is volgens Schmidt en Remmelts dat de WOT IN zich bezig houdt met de rapportages voor het internationale natuurbeleid. Het door DLG en de provincies ontwikkelde systeem Natuurmeting op Kaart, waarin de verwerving en inrichting van de Ecologische Hoofdstructuur tot op de hectare nauwkeurig in beeld is gebracht, gaat volgens Schmidt meer over het nationale beleid en de monitoring van beheerstypen.

Spin in het web

De WOT IN is een soort spin in het web van natuurinformatie. 'We tappen vooral af van bestaande gegevensbronnen', vertelt Schmidt. 'Voor een aantal rapportages is ook kennis over beschermde soorten nodig om de gegevens goed te kunnen interpreteren. Die zit onder andere bij soortenexperts van de particuliere gegevensbeherende organisaties, maar ook bij andere organisaties, zoals Alterra en IMARES', vult Remmelts aan. Schmidt: 'De analyse van gegevens is voor ons het belangrijkste. De bestaande gegevens sluiten echter niet altijd aan bij wat Brussel of andere internationale 'communities of parties' (cop's) willen. Dat koppelen we terug naar het onderzoek en de experts. Op de site plaatsen we ook de rapporten die we schrijven over de manier waarop de natuurgegevens kunnen aansluiten op de rapportageverplichtingen.' De WOT IN is een ondersteunende taak, benadrukt Schmidt. 'Het ministerie blijft eindverantwoordelijke voor de rapportages. Wij organiseren vooral de informatie en kennis. Dat gebeurt al jaren op ongeveer dezelfde manier en met dezelfde mensen. Experts veranderen

niet snel, je zult niet snel bij een andere expert over mestkevers of orchideeën uitkomen.' 'Daarnaast is het efficiënt samen te werken met mensen die al bekend zijn met een rapportage', vult Remmelts aan. 'Een rapportage is vaak een complex gebeuren met veel uiteenlopende onderdelen variërend van het registreren van verleende vergunningen tot ecologische expert kennis.' Ook de turbulente politieke tijden zullen daarop weinig invloed hebben, vermoedt Remmelts. 'Er zal nu bij het ministerie van EL&I en met het decentraliseren van een gedeelte van het natuurbeleid nog wel het een en ander veranderen, maar overeind blijft dat we rapportages moeten maken. Wettelijke verplichtingen zijn een sluitstuk.'

Structureel geregeld

Op de lange termijn is het volgens Remmelts wel mogelijk dat Schmidt en haar collega's er nieuwe wettelijke taken bij krijgen. 'Zo zouden rapportages aan de Tweede Kamer er ook onder kunnen vallen. Het gaat dan vooral om rapportages over bestaande, meerjarige interdepartementale afspraken, vergelijkbaar met de Agenda Vitaal Platteland. De WOT IN wordt dan onderdeel van een groter geheel. Maar de inhoud van de WOT IN verandert pas nadat daar vanuit het beleid afspraken over zijn gemaakt.' Het belangrijkste is dat de informatievoorziening voor de internationale verplichtingen nu structureel is geregeld, stelt Remmelts. 'We zijn een goed rijdende trein, de werkzaamheden blijven hetzelfde, en het is nu vooral organisatorisch verankerd met een WOT IN dat onderdeel is van de WOT Natuur & Milieu.'

Zie ook: www.natuurgegevens.nl (nog in opbouw)

Nederlanders tevreden over groen in woonomgeving

De meeste Nederlanders zijn tevreden over het groen in hun directe woonomgeving en in een straal van 15 kilometer daaromheen. Mensen in de grote steden zijn over het algemeen wel iets minder tevreden dan mensen daarbuiten. De tevredenheid is het laagst in de 40 aandachtswijken. Dat blijkt uit de Belevingswaardenmonitor Nota Ruimte 2009 die Alterra in opdracht van het Planbureau voor de Leefomgeving maakte.

Bewoners zijn vooral tevreden over de hoeveelheid groen en de bereikbaarheid ervan. Ze zijn wat minder tevreden over het natuurlijke karakter. Bijna een derde van de ondervraagden gaat minstens een keer per maand naar een natuurgebied. Agrarische gebieden, parken en recreatieparken worden veel minder vaak bezocht. Een derde van de bevolking komt hier nooit.

Belevingswaardenmonitor

De monitor is bedoeld om veranderingen in tevredenheid te kunnen meten en te kunnen vaststellen of de beleidsdoelstellingen voor aantrekkelijkheid van het landschap en tevredenheid over het groen in en om de stad worden gehaald. Volgens de onderzoekers is de tevredenheid over het groen in de eigen leefomgeving in vergelijking met de eerste meting uit 2006 wat minder geworden. Het landschap krijgt van de respondenten wel een iets hoger cijfer dan drie jaar geleden. De onderzoekers tekenen daarbij aan dat de vraagstelling over het landschap wel enigszins anders was dan tijdens de eerste meting en dat zou het verschil kunnen verklaren.

Fysieke veranderingen

De onderzoekers denken dat het goed is om in de komende metingen ook te onderzoeken in hoeverre fysieke veranderingen in de buurt of de natuur-

gebieden de reden is dat mensen meer of minder tevreden zijn geworden over het groen.

Meer informatie:

Boer, T.A. de & M. de Groot (2010). *Belevingswaardenmonitor Nota Ruimte 2009. Eerste herhalingsmeting landschap en groen in en om de stad*. WOt-rapport 109. Wageningen, WOT Natuur & Milieu

Contact: tineke.deboer@wur.nl

In 2009 minder druk op de mestmarkt

De druk op de mestmarkt was in 2009 lager dan in 2008. Dat betekent dat landbouwbedrijven in 2009 de mest gemakkelijker kwijt konden op de markt of op hun eigen bedrijf dan in 2008. Daardoor daalde ook de afzetprijs van de mest. De druk op de mestmarkt is het grootst in het zuidelijk, oostelijk en centraal veehouderijgebied. Uit deze gebieden werd dan ook veel mest getransporteerd. Dat blijkt uit de Synthese monitoring mestmarkt 2009 die de WOT Natuur & Milieu in december 2010 heeft uitgebracht. Het is de vierde jaarrapportage die onder toezicht van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet is opgesteld.

Fosfaatgebruiksruimte

Volgens de onderzoekers van LEI Wageningen UR blijkt uit de cijfers dat de fosfaatgebruiksruimte in de Nederlandse landbouw volledig is benut. De afzet van dierlijke mest in de Nederlandse akkerbouw kan daarom alleen worden vergroot door het gebruik van kunstmestfosfaat en overige organische meststoffen te verminderen.

Bijna de helft van de mest die op de mestmarkt is aangeboden in 2009 werd afgezet op Nederlandse landbouwbedrijven. De andere helft werd buiten de Nederlandse landbouw afgezet bij particulieren, op natuurterrein, afzet op hobbybedrijven, verwerkt of geëxporteerd.

Toenemende druk op mestmarkt

De onderzoekers verwachten overigens dat de druk op de mestmarkt in 2011 groter wordt door verscherpte gebruiks-

normen en strengere exportregels naar Duitsland. In het rapport analyseerden de onderzoekers al kort de situatie in 2010 en daaruit blijkt ook al dat de druk op de mestmarkt groter wordt.

Meer informatie:

Hoogeveen, M.W. & H.H. Luesink (2010). *Synthese monitoring mestmarkt 2009*. WOt-rapport 112. Wageningen, WOT Natuur & Milieu.

Contact: marga.hoogeveen@wur.nl

Natuur meten in sloten en beken

Bestaande natuurgraadmeters voor sloten en beken gaan uit van de aan- of afwezigheid van zeldzame natuurdoelsoorten. Bij reguliere monitoring worden doelsoorten echter weinig aangetroffen. Onderzoekers van Alterra maakten twee sets van goed te meten indicatoren die het voorkomen van een groep van algemene, kenmerkende, functionele of gevoelige soorten als maat gebruiken.

Aquatische natuurkwaliteit

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft voor beleidsevaluaties behoefte aan een nieuwe natuurgraadmeter voor sloten en beken. Onderzoekers weten echter dat de doelsoorten weinig worden aangetroffen bij reguliere monitoring. Hierdoor wordt van slechts weinig wateren een goed beeld van de

aquatische natuurkwaliteit verkregen. Beter zou het zijn om het voorkomen van een groep van algemene, kenmerkende, functionele of gevoelige soorten te gebruiken als maat. De vraag is alleen wat je dan moet meten en hoe je de metingen moet beoordelen. Onderzoekers van Alterra Wageningen UR maakten twee sets van goed te meten indicatoren en stelden vast dat ze op die manier een goede maat voor natuurkwaliteit kunnen opstellen.

Meervoudige indicatoren

De onderzoekers hebben een methode ontwikkeld met meervoudige indicatoren. Ze combineerden verschillende individuele indicatoren met elkaar, zoals soortenrijkdom van een bepaalde groep, verhoudingen tussen groepen, tolerantie en gevoeligheid van organismen en functionele eigenschappen. Dit geeft volgens hen een beter beeld van

de reactie van de levensgemeenschap op menselijke verstoring dan afzonderlijke soorten, omdat verschillende aspecten van het ecosysteem belicht worden.

Voor zowel de beken als voor de sloten is er nu een prototype beschikbaar dat verder nog verfijnd moet worden voordat de graadmeter echt gebruikt kan worden voor signalering, beleidsevaluatie en verkenningen.

Meer informatie:

Verdonschot, R.C.M. & P.F.M. Verdonschot (2010). *Methodiek waardering aquatische natuurkwaliteit; ontwikkeling van graadmeters voor sloten en beken*. WOT-rapport 113.

Wageningen, WOT Natuur & Milieu

Contact: ralf.verdonschot@wur.nl

Milieubelasting van gewasbeschermingsmiddelen is verder te verlagen

Driftbeperkende maatregelen die nog verder gaan dan nu is voorgeschreven, kunnen de milieubelasting van het oppervlaktewater sterk verlagen. Ook is er nog veel milieuwinst te halen door gericht enkele van de meest vervuilende stoffen aan te pakken. Een beperkt aantal stoffen neemt namelijk het grootste deel van de milieubelasting voor zijn rekening.

De milieubelasting door toepassing van gewasbeschermingsmiddelen is tussen 1998 en 2005 flink gedaald, maar is nog steeds hoger dan de normen voor waterkwaliteit. Onderzoekers van Praktijkonderzoek Plant en Omgeving, onderdeel van Wageningen UR, zijn daarom nagegaan wat de milieueffecten, kosten en eventuele teelt-risico's zijn van geïntegreerde gewasbeschermingsmaatregelen. Het onderzoek is gedaan in opdracht van het Planbureau voor de Leefomgeving.

Verschiedende parameters

Telers sturen voor een milieubewuste middelenkeuze op onder andere *Milieu Belasting Punten*. Het beleid gaat echter uit van zogenaamde *Milieu Indicator Punten*. Uit het onderzoek blijkt dat deze twee parameters voor de milieubelasting soms niet met elkaar overeenkomen. Zo kan het dus voorkomen dat telers denken milieubewust bezig te zijn, zonder dat het een groot effect heeft op de waterkwaliteit volgens *Milieu Indicator Punten*. Om telers in staat te stellen milieuwinsten (die aansluiten bij de overheidsdoelen) te boeken, moeten zij geadviseerd worden op een wijze die aansluit bij een resultaat op *Milieu Indicator Punten*.

Kosten voor bedrijven

Voor vrijwel alle onderzochte gewassen is een pakket aan maatregelen mogelijk waarbij de milieubelasting van het oppervlaktewater met 3 tot 96% vermindert. Opvallend genoeg nemen de kosten voor bedrijven hierdoor slecht weinig toe of nemen ze zelfs af.

Meer informatie:

Spruijt, J. P.M. Spoorenberg, J.A.J.M. Rovers, J.J. Slabbekoorn, S.A.M. de Kool & M.E.T. Vlaswinkel (2010). *Mogelijkheden om milieubelasting en kosten van gewasbescherming te verlagen*. WOT-rapport 114.

Wageningen, WOT Natuur & Milieu

Contact: joanneke.spruijt@wur.nl

